

DE HEILIGE MARIE ADOLPHINE

MARTELARES

uit

OSSENDRECHT

**missiezuster
van de
franciscanessen missionarissen van maria
in
china**

Ad van Veldhoven

DE HEILIGE MARIE ADOLPHINE

MARTELARES

uit

OSSENDRECHT

**missiezuster
van de
franciscanessen missionarissen van maria
in
china**

Ad van Veldhoven

Een uitgave van de Stichting Zuster Marie Adolphine
Ossendrecht, 1 oktober 2000

Zuster Marie Adolphine
(Anna Catharina Dierkx)
heilige martelares
ter dood gebracht in China op 9 juli 1900

Kaatje Dierkx uit Ossendrecht

Ossendrecht halverwege de negentiende eeuw was verre van wat het dorp nu is. Omzoomd door duinen, woestenij, struiken en jonge aanplant van dennen aan de noord- en oostkant, en door polders, schorren en de Schelde aan de zuid- en westkant, lag het enigszins geïsoleerd tegen de Brabantse Wal. Bestrating kende het nauwelijks. Stof in overvloed bij droogte, modder na regenval. De woningen waren laag, donker, vochtig en tochtig. Voor verlichting moest men zich behelpen met kaarsen en olielampen. De watervoorziening was afhankelijk van de stand van het grondwater en het wellen ervan in niet al te diepe putten. Afval van mens en dier ging op de mesthoop vlakbij de woning. Gedane behoeften van de mensen werden verzameld in beerputten die van tijd tot tijd over de moestuin geleege werden. Terwijl ziekteverwekkers volop aanwezig waren, was er van enige georganiseerde zorg voor de gezondheid van de bewoners nauwelijks sprake.

Bij dergelijke toestanden kwamen de dorpingen, menselijkerwijze gesproken, dikwijls te vroeg aan hun einde. Zo kon het gebeuren dat timmerman Naard de Vos, op vijfentwintigjarige leeftijd in het huwelijk getreden met de zesentwintigjarige Lo van Meel, haar binnen veertien jaar in 1855 al naar het kerkhof moest dragen. De man bleef zitten met zijn drie kinderen, Fron, Cato en Hendrik de Vos van acht, zeven en zes jaar.

Na goed drie jaar sukkelen vond hij, ondertussen negenendertig geworden, een andere vrouw. Het was de veertien jaar jongere Klien Withaegs, voluit Judoca Carolina geheten. Op 24 juli 1833 was zij in Ossendrecht geboren als laatste kind en enige dochter van de inmiddels overleden ouders Gerard Withaegs en Dien Adriaansen. Met Klien kreeg hij in goed vier jaar huwelijk

nog eens vier kinderen. Dat waren Dien, Lo, Wies en Antony de Vos. Toen trof het noodlot hemzelf. Met vrienden in het gerij op weg naar Zandvlietse kermis op 15 juli 1864, liep er onderweg een wiel af. Naard viel ongelukkig met zijn hoofd op de kasseien en verloor het leven. Toen Klien hem naar het Ossendrechtse kerkhof had gebracht, wist ze echt niet hoe het nu moest met haar en de kinderschaar die hij had achtergelaten. Haar herberg “de Gouden Leeuw” op het Hondseind kon, zelfs met een winkeltje erbij, onmogelijk voor voldoende inkomsten zorgen. Natuurlijk de families van Veldhoven - van Meel, de Vos en Withaegs deden allemaal hun plicht in deze situatie en sprongen bij. Ook de burens hielpen. Maar toch.

De jonge weduwe de Vos – Withaegs zocht dus een man voor zichzelf en een vader voor haar kinderen. Een gebruikelijk patroon in die dagen. Van verzekeringen en weduwepensioenen of uitkeringen was immers nog lang geen sprake. Een weduwnaar met kinderen moest al vermogend zijn wilde zij zich zonder echtgenoot kunnen redden. Wannes van Fikke, tijdelijk veldwachter en zoon van de overleden dorpsveldwachter Fik Dierkx en diens vrouw Maria Catharina de Lang, kwam dus als geroepen. Geboren in Ossendrecht op 21 juli 1840 en gedoopt Petrus Johannes Dierkx was hij precies zeven jaar jonger dan Klien. De weduwnaar vond dat allerm minst een probleem. En ze lieten er allebei geen gras over groeien. Op 17 augustus 1865 traden zij te Ossendrecht in het huwelijk. Wannes gaf meteen zijn baan als dorpsveldwachter op en werd broodbakker in het winkeltje van Klien.

Aangezien uit dit huwelijk binnen negen maanden Anna Catharina Dierkx, de latere zuster Marie Adolphine, geboren zou worden, eerst iets over de spelling van de achternaam Dierkx. De burgemeester, de ambtenaar van de burgerlijke

stand, de gemeentesecretaris, allemaal deden ze maar wat waar het de spelling van achternamen betrof. Ze schreven op wat ze de mensen in hun dialect hoorden zeggen. Het resultaat was, afhankelijk van het moment en van de herkomst van degene die het uitsprak en die het te boek stelde, verschillend: Dirks, Dierks, Dierckx of Dierkx. Ze hadden allemaal en altijd gelijk, want er waren toen nog geen andere regels dan die welke de drager van de naam zelf aangaf. Maar dikwijls kon deze zelf niet lezen of schrijven. Leve de vrijheid dus. Wat Kaatje betreft, die wel degelijk kon lezen en schrijven, kozen wij voor de spelling die ze zelf op het laatst in haar brieven gebruikte: Dierkx. Een schrijfwijze die ook wel in de boeken van de burgerlijke stand en in die van meerdere kerkelijke aangelegenheden gebruikt werd.

Op 3 maart 1866 om 10 uur 's avonds werd het eerste kindje van Wannes en Klien geboren. Het was een meisje. Opgetogen trok Wannes 's anderendaags naar het gemeentehuis en liet het daar inschrijven als Judoca Catharina Dierkx. De roepnaam werd Kaatje. De meter bij de doop, die zelf Anna Catharina Zwagemakers heette, gaf haar petekind haar eigen voornamen en liet het dopen als Anna Catharina. Peetoom bakker David Withaegs stond erbij en keek ernaar, maar wist van niets. Ook vader Wannes zelf scheen vergeten te zijn wat hij op het gemeentehuis gezegd had en maakte geen problemen. Zo heette Kaatje haar hele leven Anna Catharina. Alleen op het gemeentehuis werd zij officieel Judoca Catharina genoemd. Een jaar en vier maanden later, 25 juli 1867, kreeg kleine Kaatje een zusje. Alle formaliteiten werden deze keer correct afgehandeld. Zowel op het gemeentehuis als in de kerk werd zij ingeschreven met dezelfde namen: Johanna Maria. Zij zou overigens twee jaar later voor nieuwe verwarring in het leven van Kaatje zorgen.

Eerst kwam er nog een broertje. Petrus Emmanuel Victor werd geboren op 25 november 1868. Hem was echter geen lang leven beschoren. Reeds op 28 januari 1869 overleed hij. En het leven was hard in Ossendrecht. Datzelfde jaar op 26 oktober moesten Wannes en Klien opnieuw een kind afstaan. Deze keer was het de twee jaar oude Johanna Maria. Maar alsof de duivel ermee speelde en de toekomstige heilige de voet dwars wilde zetten, op het gemeentehuis ging het weer fout. Op een of andere manier op het verkeerde spoor gezet, noteerde men het overlijden van Judoca Catharina, drie jaar oud. Maar Kaatje was echt niet dood. Kaatje zou nog vele malen vermeld worden in de boeken van de pastoor en van de gemeente. Kaatje zou nog lang blijven voortleven in de herinnering van haar familie, haar leeftijdgenootjes en vele anderen die haar in Ossendrecht als Kaatje gekend hadden. Bij wijze van spreken zou Kaatje pas de wereld uit zijn en voor het laatst Anna Catharina genoemd worden, toen zij, zevenentwintig geworden, intrad bij de zusters in Antwerpen en zuster Marie Adolphine genoemd werd. Maar voor het zover was moest er nog heel wat water over de Ossendrechtse schorren en door de Schelde stromen.

Op 9 februari 1870 lag moeder Klien alweer in het kinderbed. Deze keer werd het 'boosdoenertje' Maria Elisabeth gedoopt. Betje, zoals ze genoemd werd, bleef leven en zou haar oudere zus Kaatje later nog de nodige zorgen baren.

Het jaar 1871 bracht geen geluk in het vroegere markizaat van Bergen op Zoom. De hele streek werd geteisterd door een pokkenepidemie. Moeder Judoca Carolina Dierkx – Withaegs was ondertussen weer maar eens in verwachting. Het was haar vijfde al van Wannes. Ze was er dan ook niet sterker op geworden. En zo werd zij een gemakkelijke prooi voor de pokken. Op 23 juni 1871 's morgens om halfnegen werd haar kindje doodgeboren. Zelf stierf zij (37) een half uur later. Kaatje (5) en Betje (1), hadden geen moeder meer. Datzelfde gold

voor hun halfzusjes Dien (11), Lo (10) en Wies de Vos (8) en hun halfbroertje Antony de Vos (7). Vader Wannes Dierkx, pas dertig, zat in zak en as.

Pastoor Biestraten vermeldde in zijn boeken bij het overlijden van Judoca Carolina Withaegs dat zij twee dagen eerder nog bij hem gebiecht had, de Heilige Communie had ontvangen en dat hij haar de Zalving der zieken had gegeven. Verder dat hij Klien “propter epidemiam” op de dag zelf van haar overlijden begraven had. In Ossendrecht stierven dat jaar zeven mensen aan de pokken. Allen werden zij, uit angst voor besmetting, direct na hun overlijden begraven. De kerkdienst werd achteraf gehouden.

Volgens de Ossendrechtse overlevering zou Kaatje ondergebracht zijn bij het pleeggezin Kees Dierckx (49) en Nely Smout (51). Kees was hovenier en hield ook de tuin van de pastoor bij. Zijn vrouw Nely was een zeer geachte persoonlijkheid in het dorp. Ze woonden op “de Wip”. Ofschoon de naam het doet vermoeden, waren zij geen familie van Kaatje. Betje zou opgenomen zijn door haar tante Mieke Dierkx (22), meestal Mieke van Fikke genoemd. Deze was getrouwd met vrachtrijder Sjef Dominicus en baatte met hem een niet al te goed bekend staande herberg uit. Uiteindelijk gebeurde het zo wel, maar in de consternatie van het overlijden ging het onderbrengen van de kinderen aanvankelijk wel even anders.

Grootmoeder weduwe Kaat Dierkx – de Lang was pas vijfenvijftig en ontfermde zich over haar kleindochters Kaatje en Betje. Oom Cornelis Josephus Withaegs en tante Johanna den Ouden namen Antony en Dien de Vos. Oom Francus Withaegs en tante Kaat Swagemakers ontfermden zich over Wies de Vos. Lo de Vos kwam terecht bij tante Johanna van Meel, de weduwe van Piet van Veldhoven.

Vader Wannes Dierkx zelf verliet op 1 april 1872 zijn heerlijk gehavende schip en vertrok naar Brussel.

Over die periode repte Betje Dierkx in een brief aan de medezusters van de dan al in China vermoorde zuster Marie Adolphine. Het is begrijpelijk dat Betje, bij het overlijden van haar moeder pas 1 jaar oud, zich niet alle data precies kon herinneren, maar zij gaf wel aanwijzingen over de gang van zaken toen:

“Mijne Vader Petrus Johannes Dirks was getrouwd met Carolina Withaegs, weduwe met 4 kinderen. Mijne Zuster is geboren te Ossendrecht, gedoopt onder de naam van Maria Catharina Dirks in het jaar 1866. Als zij 3 jaar oud is, is zij vertrokken naar Brussel bij Hare Tante, alwaar zij omtrent een jaar verbleef. Wedergekomen naar Ossendrecht, woonde zij bij Cornelius Dirks, die van onze familie niet was, aldaar verblijvende tot haar 16de jaar.”

Kaatje werd op 4 april 1873 uitgeschreven uit de burgerlijke stand van Ossendrecht als vertrokken naar Brussel. Maar dat was inderdaad maar zeer tijdelijk, want vanaf 1874 tot 1884 stond ze met Betje ingeschreven bij het gezin Kees en Nely Dierckx – Smout. De ambtenaar van de burgerlijke stand, niet al te snugger of in het gunstigste geval heel fantasierijk, maakte er wel een potje van door hen hun kleindochters te noemen. Tot 1884 werd Kaatje nooit meer uitgeschreven door de gemeente Ossendrecht. Toch verscheen Judoca Catharina Dierkx op 6 september 1879 opnieuw in de gemeentelijke archieven als weergekeerd van Brussel. Nu werd zij een nicht van de familie van Kees en Nely genoemd. Er moet iemand in haar omgeving geweest zijn die haar “het heen en weer” heeft willen geven.

Ondertussen beweerden de zusters Franciscanessen van Oudenbosch, in het begin van de twintigste eeuw nog in leven, dat Kaatje bij hen op de Berghoeve naar de lagere school kwam. Soeur (want in Ossendrecht noemde men de zusters “de soeuren”) Apollonia, weliswaar kanondoof en alleen met een koperen hoorlepel te beroepen, soeur Barbara, de keukenzuster annex onderwijzeres en de nog helemaal in goede conditie zijnde soeur Basilia. Volgens deze laatste muntte Kaatje uit in gehoorzaamheid aan de zusters en was zij zeer beleefd ten opzichte van de zusters. Bovendien was dat kleine en schriele ding zeer leergierig. In haar omgang met de andere kinderen was zij zachtaardig, goed en heel liefdevol. Moest er gebeden worden dan deed zij dat ingetogen en serieus. Maar, aldus zuster Barbara, het was beslist geen doetje of een kwezeltje. Zij was “een vroolijke Frans”, een haantje-de-voorste bij het spel die de andere kinderen wist mee te slepen.

Op haar elfde kreeg Kaatje met drieëntachtig andere Ossendrechtse meisjes bij deze zusters haar voorbereiding op haar eerste heilige communie en vormsel. Ze ontving deze twee sacramenten op 18 juli 1877. Pastoor Adrianus van Dooren noteerde bij die gelegenheid ook de namen van eenenzeventig jongens in zijn boeken. Dat gebeurde nog in het oude kerkje met bidstoeltjes en luizenbankjes, een houten preekstoel en een houten hoofdaltaar met daarachter een groot schilderij. Een bouwvallig kerkje dat vervangen werd door de mooie en grotere kerk van nu, toen Kaatje al bij de zusters in Antwerpen was ingetreden. Die heeft zij dus nooit gezien. De beelden wel, de heiligen Gertrudis, Apollonia, Lucia en Onze Lieve Vrouw met het kindje Jezus staande voor haar. Beelden die er ook nu nog zijn. Ook een beeld van de Heilige Familie stond nog vele jaren in de nieuwe kerk. Helaas is dat bij de vernieuwingen van de jaren '60 aangewend als verharding voor een tuinpad.

Na de lagere school waren er in Ossendrecht maar twee mogelijkheden voor meisjes uit arbeidersgezinnen om aan de slag te komen. Een aantal zocht werk bij de boeren in de polder, als dienstmeid in huis of op het land, anderen kwamen terecht in het “pakkot” (de inpakafdeling) van een cichoreifabriek. Ossendrecht had verschillende zogenaamde peekoffiefabrieken. Van moederskant had Kaatje meerdere relaties met de fabrikanten van peekoffie. In 1879 waren dat de Withaegs op Calfven en de van Veldhovens in de Lievevrouwestraat vlakbij het Hondseind. De gebroeders de Beukelaar, die later met haar halfzussen Lo en Wies zouden huwen, werkten nu nog als zaakwaarnemers in “de Barakken” van peekoffiefabrikant Sjef Brouwers onder aan de voet van de berg waarop de Berghoeve en het kloostertje stonden.

Wat voor werk het kleine, schriële Kaatje tussen haar twaalfde en achttiende jaar in Ossendrecht gedaan heeft, weten we alleen uit overlevering. De als degelijk bekendstaande Nely Dierckx – Smout zal haar pleegkind zeker niet zo maar voor de leeuwen geworpen hebben. Maar ze was al zestig en breed had ze het nooit gehad. Ze kon dus best een paar stuivers extra gebruiken. Het verhaal van de nu nog levende kinderen van Paulus van der Poel – de Beukelaar, hen door hun moeder verteld, is daarom heel aannemelijk. Hun overgrootmoeder, zelf weduwe en moeder van een groot gezin, Martina de Beukelaar – Musters had een zwak voor Kaatje en bemoederde haar zo’n beetje. Haar nakomertje, Franso de Beukelaar, was van dezelfde leeftijd als Kaatje. Haar zoon Constant had een oogje op Kaatjes halfzus Lo de Vos. Bovendien was Martina de tante van Piet Musters die met Fron de Vos (oudste dochter uit het eerste huwelijk van Naard de Vos) gehuwd was. Kaatje, na het verlies van haar eigen moeder haar hele leven naarstig op zoek naar vervangende moeders, noemde Martina graag en met veel respect “moeder de Beukelaar”.

Martina's zoon nu, Jacques de Beukelaar, huwde in 1879 met Anna Maria Schroeijers uit Zandvliet. Die twee bouwden in een gestaag tempo aan een gezin van tien kinderen. Daar kwam bijdehand Kaatje dus goed van pas en daar vond zij haar eerste betaalde werk. Een van die kinderen was Martina Mathilda de Beukelaar, de moeder van de kinderen van der Poel – de Beukelaar en bron van dit mondeling overgeleverde verhaal. In de namiddag, als het meeste zware huishoudelijke werk gedaan was, verdiende Kaatje nog een centje bij in het pakkot van Sjef Brouwers, waar Jacques' broer, Constant de Beukelaar, zaakwaarnemer was. .

Op haar vijftiende probeerde frêle Kaatje het nog even in de polder. Dat verdiende beter, maar voor zo'n ruwe omgeving en voor dat soort werk was zij echt niet in de wieg gelegd. Dus kwam zij toch weer in een pakkot terecht. Nu bij Kees Mattheeussens op den Aanwas. De vrouwen die daar nog als jong meisje met haar samenwerkten vertelden later, dat Kaatje niet van grove taal hield. Ofschoon er door de jongemannen van Ossendrecht ook op dat spontane Kaatje "gejaagd" werd en zij best van een grapje hield, was zij niet uit op verkering. Toen er na een kermis in het pakkot weer eens sterke vrijersverhalen de ronde deden, zo herinnerde iemand zich, en er ook naar haar bevindingen gevraagd werd, was haar resolute antwoord: "Nee, op mijn hemd komt gene vent".

Dat wisten de meiden van het pakkot maar al te goed, want Kaatje ging niet alleen 's zondags voor de vormingscursussen naar de zusters op de Berg, maar kwam wel vaker bij de nonnen om over haar grotere en kleinere problemen of gewoon over vrome en devote zaken te praten. Zo leerde zij van hen het vrome volksgebruik 1000 weesgegroetjes te bidden om daarna drie wensen te mogen doen, waarvan er dan minstens een door de Hemel verhoord zou worden. Een wapen dat Kaatje, eenvoudig in haar geloof, ook als zuster Marie Adolphine in

Antwerpen en China, nog wel eens wilde gebruiken. Het gaf haar het fijne gevoel op afstand toch nog iets voor anderen te kunnen betekenen.

Grootmoeder Anna Catharina Dierkx – de Lang overleed 11 februari 1881. Iets daarvoor had zus Betje (11) onderdak gevonden bij tante Mieke Dominicus - Dierkx in herberg “de Vrachtrijder”. Dat café zou achteraf niet de meest geschikte omgeving blijken voor de opvoeding van een meisje in de puberteit. Zeer zeker niet volgens de zedelijke normen en opvattingen die Kaatje eropna hield.

Voorlopig was de vijftienjarige Kaatje nog in Ossendrecht om over haar jonger zusje te waken. Maar zij zou niet eeuwig in Ossendrecht blijven. Ze had wel iets meer in haar mars dan het vullen en afwegen van zakjes peekoffie in een pakkot. Haar geestelijke bagage, door eigen aanleg en door de invloed van de zusters van de Berghoeve ontwikkeld, had het peil van een pakkot overstegen. Zo gingen zich voor haar elders mogelijkheden voordoen beter werk te vinden. Mensen die haar van meer nabij kenden en haar van kind naar jong meisje hadden zien ontwikkelen, ontdekten achter haar strenge en beweeglijke donkere ogen een innemend en zachtaardig vrouwtje, waarop je volledig kon bouwen en vertrouwen. Iemand die wist wat ze wilde. Iedereen in haar omgeving kon niet anders dan van haar houden. En toen Johanna Maria de Beukelaar, dertigjarige dochter van de eerder genoemde Martina, op 30 april 1883 in het huwelijk trad met de niet onbemiddelde tweeëndertigjarige Frans Coveliers, een koopman en handelaar in koffie uit Antwerpen, dienden nieuwe perspectieven voor Kaatje zich aan. Twee maanden na de geboorte van het eerste kindje van deze jonge familie Coveliers – de Beukelaar, pakte Kaatje op 6 november 1884 haar koffers en begon zij, achttien jaar oud, aan haar Antwerpse periode.

Als dienstbode in Antwerpen

“Zij is toen naar Antwerpen gegaan in het Klapdorp bij mijnheer Coveliers, handelaar in café, alwaar zij omtrent drie jaar verbleef.”

Dit lezen we in de reeds eerder geciteerde brief die zus Betje Dierkx in de jaren na 1900 aan de medezusters van haar zus schreef.

Als de familie en vrienden in Ossendrecht Kaatje door dit vertrek al misten, familiezieke Kaatje zelf miste Ossendrecht nog meer. Het werd dus wel uit het oog, maar niet uit het hart. Geen kans liet zij ongebruikt om op bezoek te gaan in haar geboortedorp. Gelegenheden waren er te over, want de familiekring en vriendschaar die Kaatje zich daar eigenhandig verworven had, was groot. De banden werden nog verstevigd, toen haar halfzus Lo de Vos op 16 september 1885 in het huwelijk trad met Constant de Beukelaar. Aangezien er doorgaans van huwelijken kindjes kwamen, moest er vroeg of laat ook weer op kraamvisite gegaan worden.

De “ma soeurs” op de Berghoeve werden bij dergelijke gelegenheden niet overgeslagen. Nooit kwam Kaatje daar met lege handen. Alles wat zij in de Stad, zoals Antwerpen in Ossendrecht genoemd werd, op de kop kon tikken aan prentjes, medailles en afbeeldingen van heiligen bracht zij mee. De zusters konden dat immers als beloning aan de schoolkinderen geven.

Ook zocht en vond zij redenen om familie en vriendinnen te trakteren. Zo lekker als in België en in de Stad konden ze “de pâté-kes” immers nergens bakken! De stokdove soeur Apollonia wist zich daar later nog een bijzonder voorval van te herinneren. Kaatje kende natuurlijk niet alle vastendagen zoals die, verschillend van het bisdom Mechelen, voorgeschreven waren

in het Bredase. Na weer eens zo'n heerlijke smulpartij, deed iemand de onzalige mededeling dat het eigenlijk een vastendag was. Kaatje was daardoor plotseling helemaal van haar apropos. De pastoor moest haar de volgende ochtend in de biechtstoel met klem verzekeren, dat men onwetend niet kon zondigen. Kaatje wist dat ook wel, maar nu was ze pas gerust. Alles tot groot leedvermaak van de andere meiden, die minder scrupuleus waren dan hun trakterende vriendin.

Het werd 1887. Frans Coveliers maakte plannen om met zijn gezin in Ossendrecht te gaan wonen. Op zijn grond bij het Eikelhof zou hij een woning laten bouwen. Kaatje wilde liever in Antwerpen blijven en vond een andere betrekking bij juffrouw van Wijk. Een ziekelijke dame die haar hulp heel goed kon gebruiken.

Zus Betje was in februari inmiddels 17 jaar geworden. In herberg "de Vrachtrijder" flaneerde ze voor de mannelijke stamgasten met alles wat ze had. Een beetje op de gevaarlijke toer en kantje boord gaan, vond ze wel spannend. In Ossendrecht ging ze hier en daar al over de tong. Kaatje vond dat ze als oudere zus moest ingrijpen. Eerst zocht zij in Antwerpen, bij zichzelf in de buurt, een plaats waar Betje in betrekking zou kunnen komen. Dat lukte. Half april reisde ze naar Ossendrecht, vastbesloten haar zus op te halen. En ja hoor, drie dagen later wordt Maria Elisabeth op het gemeentehuis uitgeschreven met als nieuwe woonplaats Antwerpen. Geen half werk. Lees maar wat Betje zelf hierover in haar brief aan de zusters schreef:

"...is zij mij, hare zuster Maria Elisabeth Dierkx, komen halen om in dienst te gaan in dezelfde straat, zorgende voor mij als eene ware moeder, ziende dat ik mijne plichten wel deede, opdat ik op tijd te biechten en te Communie ging..."

Op 23 augustus 1887 was er een trieste reden om de tram naar Ossendrecht te nemen. Haar lieve pleegmoeder Nely Smout was op achtenzestigjarige leeftijd overleden. Weer verloor Kaatje een moeder. Nog rouwend om dit eigen verlies, hadden anderen haar troost ook alweer nodig. Bij Lo en Constant overleed een dochtertje van zeven maanden.

Louis de Beukelaar, broer van Constant, en sinds de geboorte van zijn zoontje Laurentius Alphonsus op 19 mei 1887 weduwnaar van Anna Holtzer, zorgde in oktober voor enige opluchting door in Kaatjes halfzus Wies de Vos een stiefmoeder voor zijn zoontje te vinden en haar te huwen.

De gebroeders de Beukelaar maakten het financieel in deze periode verre van slecht. Dat was wel eens anders geweest. Zij werden zelf peekoffiefabrikanten en zouden als succesvolle zakenmensen midden in het dorp statige woonhuizen en een flinke fabriek laten bouwen.

Kaatje had andere zorgen. Zus Betje, in 1889 negentien geworden, zocht een nieuwe betrekking. Nou ja, zocht! Ze rekende erop dat haar zus van drieëntwintig dat wel zou doen voor haar. En niet tevergeefs, zoals ze zelf later ook schreef:

“...van daar heeft zij mij bij Mijnheer Henri van Esche doen gaan, alwaar ik drie jaar gewoond heb.”

Doordat België het recht op vrije doorvaart over de Schelde verkregen had, was Antwerpen ondertussen een bloeiende stad aan het worden. Er was veel werkvolk nodig voor de dokken, het werk op de kaaien en in de fabrieken. Arbeiderswijken schoten als paddestoelen uit de grond. De aartsbisschop van Mechelen, Monseigneur Petrus Lambertus Goossens, richtte de ene parochie na de andere op om het werkvolk op het rechte pad en in de kerk te houden. Toen deze Belgische bisschop door

Rome hiervoor met de kardinaalshoed beloond werd, was Kaatje diep onder de indruk. Zo'n volksparochie in oprichting was ook die van Sint Elooï in de zogenoemde "Antwerpse Congo", de buurt van de Pothoek, de Onderwijsstraat en de Lange Congostraat. Die activiteiten konden onmogelijk aan de aandacht van Kaatje ontsnappen, want de bouwpastoor liet geen mogelijkheid onbenut om geld voor zijn werk in te zamelen. De kersverse kardinaal van Mechelen ontmoette in Rome de stichteres van een nieuwe zustercongregatie, Moeder Marie van de Passie. Hij zag zijn kans schoon en nodigde haar uit zijn bisdom te komen bezoeken. Nog datzelfde jaar 1889 zaten er in een klein arbeiders woninkje, op nummer 157 van de Pothoekstraat, achter twee vensters en een deur, zeven nonnen. De Antwerpenaren noemden hen heel toepasselijk "de nonnen van de Pothoek". Toen een maand later aan de Onderwijsstraat 42 de pastorie van de nieuwe parochie werd opgeleverd, gaf de pastoor deze aan de nonnen als onderkomen, opdat zij nog beter hun liefdadige werk zouden kunnen doen. Zelf ging hij voorlopig bij de koster wonen.

Einde 1891 maakte Kaatje iets mee waardoor ze aangenaam verrast werd. Lo was in verwachting van haar vijfde. Kaatje werd gevraagd deze keer de meter bij de doop te willen zijn. Op dat verzoek wist zij zo gauw geen antwoord. Nadat ze er onderweg in de tram van Ossendrecht naar Antwerpen over nagedacht had, wist ze het wel. Thuisgekomen klom ze meteen in de pen:

*"Geliefde Zuster en Constan,
Met deze laat ik U weten, dat ik zonder accidenten in de stad ben aangekomen, als ook zonder Jan Maat en zonder vlooien, waar ik mij zeker aan verwacht had. Maar die beestjes weten wel, dat er van hun soort al genoeg in Antwerpen zijn. Dat in*

het kort geschreven, want ik heb niet veel tijd. Ik ben op iemand aan het wachten.

Hetgeen wij besproken hebben neem ik aan op een conditie, namelijk dat gij, als gij het voor het kiezen hebt, een meisje pakt. Maar moogt ge niet kiezen, dan is het wat anders. En ik geloof, dat ze niet veel laten kiezen. Dus wij leven op hoop. De Schepper zal er wel voor zorgen, niet waar?

Waar ik spijt van had, toen ik in de tram zat, zal ik U zeggen. Ik had Uw moeder vergeten te bedanken voor hare goedheid jegens mij. Maar doe haar de complimenten en zeg haar, dat ik het de volgende keer zal doen, als ik nog eens mag terugkomen. Indien ik het laken scheur, zal ik het betalen, zulle!

Doe ze allemaal de complimenten, als ook de gehele familie en bijzonder Mijnheer Coveliers.

Gegroet van mij Catharina Dirkx.

Het is heel gek geschreven, maar zet Uwen bril maar op. En als ge die niet hebt, zal ik er U een lenen, al was het maar die van het gemak. Salu en tot later!”

“De vroolijke Frans” van de lagere school in Ossendrecht zat duidelijk nog steeds in haar. Niet minder echter de ernstige kant wanneer dat nodig was. In 1892 moesten er een paar van die serieuze varkentjes gewassen worden. Betje deed daarover verslag in haar brief:

“In 1892 heeft zij mij in het klooster Doorsele/Gent gebracht. Zij zegde aan Madame La Supérieure Générale: ik breng U mijne Zuster, maar het is niet om haar weer te komen halen! Sedert langen tijd had zij zelf de begeerte naar het Klooster te gaan. Maar haar biechtvader zegde altijd, dat zij moest wachten totdat de juffrouw, waar zij in dienst was, gestorven

zou zijn; dat zij haar moest verzorgen tot het einde van haar leven. Zodoende bleef zij bij juffrouw van Wijk tot 1894.”

Het zij Betje vergeven dat zij zich een jaar vergiste. De verzorging van die juffrouw van Wijk was overigens wel een van de serieuze zaken die Kaatje op haar agenda voor 1892 had staan. Een andere was het ten doop houden van Lo's vijfde kindje. Dat werd geboren op 16 juli. Het was geen meisje, zoals Kaatje dat graag had gewild. Maar dat zal haar weinig gedeerd hebben toen zij, trots als een pauw en gelukkig als een kind, Henricus Bernardus de Beukelaar boven de doopvont mocht houden.

En dan was er nog het meest serieuze karweitje van al. Kaatje maakte in Ossendrecht bekend dat ze naar de missie wilde en in zou treden bij de zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria, beter bekend als “de nonnen van de Pothoek”. Dat vond de familie echt niet leuk. Ze wilden hun Kaatje niet graag missen. Wies bad zelfs alle dagen tien weesgegroetjes tot Onze Lieve Vrouw van Bijstand, opdat het toch maar niet door zou gaan. Maar Kaatje liet haar weten dat haar gebed ook andersom uit kon pakken en zij erdoor verstevigd zou kunnen worden in haar roeping. Trouwens ze moesten blij zijn dat zij in het klooster ging. Wie weet wat ze nog allemaal met haar zouden kunnen tegenkomen als zij bij hen bleef!

Een tijd lang hoorden ze in Ossendrecht niets meer van Kaatje. Dat waren ze van haar niet gewend. Zou er iets verkeerd zijn? Ongerust geworden schreven ze haar een brief. Na enige tijd kwam eindelijk het antwoord:

“Wel, zuster en broeder, ik zal U zeggen waarom ik zolang gewacht heb met schrijven. Ik ben bijna het hoekske om geweest! Weet ge wat dat zeggen wil? In Ossendrecht zeggen ze: de put in! Zo erg is het wel niet geweest, maar toch ze

*hebben mij goed te pakken gehad. Nu ben ik bijna hersteld. Vier tot vijf weken is ook lang genoeg. Ik ben zo mager als een graat. Met zo'n ribbenkast zou ik niet naar Ossendrecht durven komen. Ge zoudt me wel eens kunnen vragen voor hoeveel per kilo ik mijn botten verkoop!
Het zal nu wel voor de laatste maal zijn dat ik naar Ossendrecht kom, want 19 maart is mijn tijd uit."*

Dat laatste bezoek aan haar geboortedorp verliep niet zonder emoties. Kaatje zelf was nooit eenkennig geweest. En veel mensen hielden echt van haar. Dat was wel even op de tanden bijten! Terug in Antwerpen zette zij zich aan de keukentafel voor het schrijven van een laatste brief alvorens in te treden. Aan wie zou die anders gericht zijn dan aan moeder Martina de Beukelaar - Musters? De brief begon en eindigde al met de vrome franjes van een kloosterzuster van die tijd: "J.M.J. Fr.", een soort geestelijke geheimtaal voor de woorden "Jezus, Maria, Jozef en Franciscus".

"Moeder Beukelaar,

Nog een woordje voor U allen.

Ik heb Uw brief ontvangen. Het heeft mij groot genoeg gedaan (te vernemen) dat U allen ervan content zijt. Ik moet U wel zeggen, dat die paternosters allemaal al gewijd zijn. Ge moet daar niet meer voor doen dan ze bestellen.

Dus moeder, ik noem U moeder omdat een moederhart niet meer kan overhebben voor mij als het Uwe, ik bedank U nog duizendmaal voor Uw goedheid. Ook zal ik U allen altijd indachtig zijn.

Wel, wel, de tijd wordt kort niet waar? Om acht ure is het. Kom maar eens gauw zien naar de Leemstraat. Daar zal Cato vol

moed en couragie de voituur instappen, “au galop” en Cato is op haar plaats!

Dus ik heb weinig tijd en moet ophouden te schrijven.

Dus nogmaals, moeder, de groeten aan allen, te lang om te melden, maar ge weet wel, en bijzonder aan de jongens die ik het liefste zie! Hip, hip, hoera!

Nogmaals de laatste groeten in J.M.J en Fr.

Als ook aan mijne kleine Henri en allen en Supérieure.”

Zuster Marie Adolphine bij “de nonnen van de Pothoek”

Toon Wils uit Ossendrecht, bijgenaamd “de Ruin”, was in die dagen aapjeskoetsier in de stad Antwerpen. Zijn leven lang zou hij trots blijven vertellen, dat hij het voorrecht had gehad Kaatje Dierkx op 19 maart 1893 naar de zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria in het klooster van Onze Lieve Vrouw van Bijstand aan de Lange Congostraat 21 te rijden.

Toen daar aan Kaatje werd gevraagd waarom zij dan wel in het klooster wilde, was haar kordate antwoord: “Het verlangen om voor Onzen Lieven Heer te mogen lijden.” En zo mocht zij beginnen aan een eerste proeftijd, het postulaat, die vier en een halve maand zou duren. Aan het einde daarvan schreef ze nog een lange brief naar de zusters in Ossendrecht. Kloosteroverste Moeder Marie Clara de Fernandez en haar medezusters hadden postulante Kaatje toen al stevig op het geestelijke spoor gezet. De lange brief, die zij letterlijk en in deze spelling ondertekende met “Catharina Dierkx, toekomstige naam Zuster Lidwina”, liep over van vrome gedachten. Een citaat:

“O Eerwaarde Supérieure en Zusters, U vraag ik ook de Goede God te bidden, dat er op die dag veel zegeningen over al die postulanten mogen neerdalen en veel gratiën in onze harten gestort mogen worden, opdat wij altijd de Regel stiptelijk mogen onderhouden.”

Een week later, op 31 juli 1893, werd zij gekleed als religieuze. Als kloosternaam kreeg zij niet die van zuster Lidwina maar die van Adolphine. Waarom niet Lidwina? Mogelijk stond de Nederlandse heilige Lidwina niet op de lijst met heiligennamen van Moeder Marie van de Passie in Rome. De dagen in het noviciaat, waar zij nu aan begon, duurden van 's morgens vijf tot 's avonds negen. Ze werden in stilte gevuld met bidden, werken en onderricht volgen. Alleen 's middags en 's avonds werd er een uur uitgetrokken voor gezamenlijke ontspanning. Medezusters beweerden, dat Adolphine altijd te vinden was in de hoek waar het meest gekwebbeld en gelachen werd. Een medenovice, zuster Marie Honorine, zou later over haar zeggen, dat zij buitengewoon edelmoedig was en altijd klaarstond om anderen te helpen. Letterlijk voegde zij daar aan toe: “Nooit zag ik haar ongeduldig”.

Eindelijk werd het 4 september 1895, de grote dag waar ze al die jaren naar had uitgezien. De dag waarop zij, na een ingetogen retraite met extra veel gebed, veel conferenties en algehele stilte, de kleine geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid mocht afleggen. Haar familie uit Ossendrecht woonde die plechtigheid bij en was zeer aangedaan. Adolphine was toen negenentwintig. Vier maanden daarna schreef soeur Marie Adolphine bij gelegenheid van het nieuwe jaar een lange brief aan haar zussen en schoonbroers. De brief wemelde van de aansporingen om een goed christelijk leven te leiden. Tussendoor speelde zij het echter ook nog klaar hun een steek

onder water te geven door hen te bedanken voor die grote zak peekoffie, waarvan de koffie niet zwart geworden was, ja zelfs helemaal geen kleur gekregen had. Daar konden de gierige peekoffiefabrikanten van de Beukelaar het mee doen! En ze had nog meer op haar lever:

“Lieve zusters, ik heb gehoord dat het U een grote voldoening was mij te mogen zien voor de eerste maal dat ik in het klooster was. En ook heb ik gehoord dat Uw moeder, die ook mijn moeder was, gaarne zou meegekomen zijn. Het was mijn grootste spijt, dat zij er niet bij was. Maar in naam van onze lieve Eerwaarde Moeder, die ook niet content was dat gij zo spoedig vertrokken waart zonder haar nog eens te gaan zien, nodig ik U uit voor een andere keer. Ge moogt altijd komen, maar in de vasten en de advent niet.”

Adolphine heeft in het klooster aan de Lange Congostraat vooral huishoudelijk werk gedaan. Ze stond vaak in de keuken en had de leiding over de wasserij. Postulanten en novicen moesten haar daarbij helpen. Zwaar en vuil werk deed ze zelf. Alleen het lichtere werk ging naar deze helpsters.

In het jaar dat Adolphine, op 17 november 1898, haar eeuwige geloften deed, werden in de steeds groeiende zustercongregatie grootse plannen gemaakt. Men wilde een nieuwe missie beginnen in China. De bisschop van Tai-yuan-foe in de provincie Sjansi had zusters nodig voor zijn tweehonderd weesmeisjes. Bovendien wilde hij in zijn vicariaat een hospitaal beginnen. Begin 1899 kreeg Adolphine te horen dat zij een van de uitverkorenen was voor deze nieuwe missie. Een van de redenen waarom zij werd aangewezen was het feit dat zij goed brood kon bakken. De bisschop had dat als een van zijn vele wensen naar voren gebracht.

Adolphine was in de zevende hemel met haar uitverkiezing. Over de onrustige en gevaarlijke situatie in China wilde zij zich geen zorgen maken. Zelfs afschuwelijke foto's van een reeds vermoorde missionaris schrokken haar niet af. Als ze martelares mocht worden zou iedereen in Antwerpen een stukje van haar martelaarspalm krijgen! Bij haar zussen in Ossendrecht drong ze er per brief op aan nog snel eenmaal naar Antwerpen te komen. In diezelfde brief deed ze de groeten aan alle familie en bekenden. Haar overste schreef onder deze brief:

“Zuster Adolphine zal waarschijnlijk deze week naar China vertrekken.”

Waar de familiebanden wederzijds zo sterk waren heeft, om onbegrijpelijke redenen, niemand haar nog bezocht. Dat moet Adolphine veel pijn gedaan hebben. Het eerste van de vele offers die ze als China-missionaris nog zou moeten brengen.

Een afmattende reis naar Tai-yuan-foe in China

Einde februari arriveerde zuster Marie Adolphine in het klooster van “Saint Raphael” te Marseille. Gedurende de treinreis had zij zich al verdienstelijk kunnen maken. Een van de zusters, die in Parijs was opgestapt, had de gehele reis last van wagenziekte. Adolphine ontfermde zich over haar en alle ongemakken die deze ongesteldheid met zich meebracht. Tussen alle Franse en Italiaanse missionarissen trof ze in Marseille een zes jaar jongere Vlaamssprekende zuster, Marie Amandine van het Heilig Hart. Een verpleegster in opleiding die al twee jaar in het ziekenhuis te Marseille gewerkt had en, vanwege een daar opgelopen ernstige ziekte, een tijd lang tussen leven en dood gezweefd had. Niettemin was ook zij benoemd voor China. Alle zusters voor China werden in Marseille opgewacht door hun

overste moeder Marie Hermine van Jezus. Met meer dan gewone belangstelling monstert zij karaktertrekken en kwaliteiten van de haar toegewezen zusters. Over Adolphine schreef ze naar Rome: “Die Belgische zuster-bakkerin, Adolphine, lijkt me erg goed en heel behendig”. Wist zij veel van nationaliteiten. Adolphine kwam immers uit het klooster van Antwerpen en die stad lag nu eenmaal in België.

Adolphine zelf schreef op 10 maart 1899 een lange brief naar de zusters op de Berghoeve. Een enkel citaat:

“...Indien het mij gegeven ware mijn bloed te vergieten. Ach mijn Jezus, dat zou te veel gevraagd zijn. Ik weet genoeg dat ik zulks niet waardig ben, maar dan acht ik mij nog gelukkig de begeerte te hebben...

Het is spijtig dat ik mijn zusters niet meer heb gezien... Mijn lieve zusters Isabella en Louisa maak geen verdriet in mijn vertrek, maar verheug U met mij en looft den Heer voor mij, dat Hij toch zoo een arm schepselke roept in dat verafgelegen China om daar te werken aan de zaligheid der zielen...En wanneer gij mijn portret aanschouwt, denk dan maar dat ik levendige ogen heb, want die zijn nog niets veranderd. Integendeel, zij worden al langer hoe sneller. Er is menig zuster die bang is van mijn blik. Ja, mijn ogen doen ze somtijds beven. Maar dat is goed voor de Chinees, want zij zijn zelve ook nog al wreed.”

Op 12 maart 1899 hadden alle voor China bestemde missionarissen zich verzameld in Marseille. Onder hen veertien zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria. Acht ervan voor de missie van Tai-yuan-foe. Maar zeven van hen zouden echter die missiepost bereiken. Moeder Marie Hermine van Jezus, de drieëndertigjarige overste; moeder Marie van de Vrede, de pas vierentwintigjarige assistent-overste; moeder

Marie Chiara, achtentwintig en bestemd voor het hospitaal; zuster Marie van de Heilige Nathalie, vijfendertig en al eens ernstig ziek geworden in Noord-Afrika, nog steeds zwak van gezondheid toch weer uitgezonden; zuster Marie van Sint Joost, drieëndertig en een beetje teleurgesteld omdat zij verwacht had de overste van de groep te worden; zuster Marie Amandine van het Heilig Hart, negenentwintig en in Marseille opgeleid tot verpleegster; en zuster Marie Adolphine, vierendertig en bestemd voor het doen van alle voorkomende huishoudelijke arbeid in de keuken van de zusters en het leiden van de wasserij voor de gehele missiepost.

Op zondag 12 maart 1899 daverde de kapel van “Saint Raphael”. Na een gloedvolle preek waarin uitgebreid werd ingegaan op de mogelijkheden van het martelaarschap in China, zongen alle aanwezigen uit volle borst en met overtuiging het “Ave Maris Stella”, “Gegroet Sterre der Zee”, want Maria moest de reizigers op hun lange zeereis beschermen. En lang was de reis en woest de zee. Toen de “Salazie” zich ’s middags om vier uur losmaakte van de kade, pakten zich boven de Middellandse Zee al donkere wolken samen. Alles wat los op het dek stond was door de matrozen uit voorzorg vastgesjord of naar elders gebracht. Er was storm op komst. En hoe! Bijna een week lang bonkte een vliegende storm tegen de wanden van het schip. Ongeveer iedereen werd zeeziek. Adolphine dacht dat haar laatste uur geslagen had en was zo beroerd dat ze gekleed op haar bed bleef liggen. Amandine verzorgde haar liefdevol. Maar na enige dagen had ze een beter medicijn gevonden. Ze sleurde Adolphine letterlijk naar het dek. Dat hielp, want in een bedompte kleine ruimte sloeg zeeziekte sneller en harder toe dan op het open dek. Alle zeezieke zusters kregen vervolgens hetzelfde medicijn toegediend en werden gesommeerd iets te gebruiken en tot na het souper aan dek te blijven. Vanaf het

Suezkanaal werd het rustiger. Nu sloeg de enorme hitte toe. Op Passiezondag 19 maart dobberden ze op de Rode Zee, tussen twee woestijnen, in een alles verzengende hitte. De hitte bleef hen volgen tot Colombo, Singapore en Saigon. In deze laatste stad mochten ze enkele dagen van de boot en verbleven ze bij de gastvrije zusters van Saint-Paul de Chartres. Daar knapten ze van op. Niet voor lang overigens. Nog maar nauwelijks hadden ze na hun vertrek uit Saigon de volle zee bereikt, of het was weer volle bak met het slechte weer. Uitgeput kwamen de reizigers op dinsdag 11 april omstreeks middernacht in Hongkong aan. De boot meerde niet aan maar ging voor anker midden in de haven. De zusters besloten aan boord te blijven om te bekomen van alle ellende tijdens de afgelopen drie dagen. Maar dezelfde zusters van Saint-Paul als in Saigon kwamen hen met een stoomsloep van boord halen. Van vaste bodem onder hun voeten en een goed diner in hun lege magen zouden ze sneller opknappen dan op een schommelende boot. Dus gingen ze mee aan wal. Het deed hun echt goed en enigszins opgeknapt begonnen ze aan de laatste etappe met de “Salazie”. Op donderdag 13 april, ze waren nu precies een maand onderweg, stoomden ze de haven van Sjanghai binnen. Hier werden ze onthaald door de zusters van Vincentius. Maar in de namiddag van zondag 16 april moesten ze al weer vertrekken. Een Engelse stoomboot, de “Ya-kang”, zou hen naar Tientsin brengen. Er waren maar zestien plaatsen voor zeventien passagiers. Twee zusters schikten een beetje in en improviseerden een dubbelbed. Zo bereikten ze op donderdag 22 april 1899 Tientsin, het eindpunt van een bootreis die veertig dagen geduurd en veel van hen gevergd had. Het resterende deel van de reis zou over land gaan, dieper China in.

Na vier dagen Tientsin stapte het hele gezelschap op de trein. De zusters hadden hun witte habijt moeten verwisselen voor

Chinese vrouwenkleren. Ze reisden langs Peking tot aan het eindstation van de spoorwegen in Pao-tin-foe. Daar hield het spoor op. Zusters en overige missionarissen verbleven er twee dagen om een karavaan van veertig personen te formeren. Op muilezels en met Chinese drijvers, gidsen en dragers ging men van daar op weg naar de provincie Sjansi en de stad Tai-yuan-foe. Zoals de bisschop gezegd had, verre van een plezierreisje, met overnachtingen in Chinese herbergen, waar men zich maar niet te veel van moest voorstellen. De avontuurlijke tocht zou negen dagen duren.

Tai-yuan-foe, vooral een strijd om te overleven

Op maandag 4 mei 1899 in de namiddag om vier uur kwam de karavaan aan bij de poorten van Tai-yuan-foe. De klokken luidden. De bisschop Monseigneur Gregorio Grassi kwam zijn nieuwe hulpbisschop Monseigneur Fogolla, en de hem vergezellende missionarissen en zusters tegemoet met velen, christenen zowel als heidenen. Na een lange en afmattende reis van bijna twee volle maanden werd, dankbaar voor hun behouden aankomst, in de kathedraal uit volle borst het "Te Deum" gezongen.

De zusters kregen water om zich te wassen en in een kamer konden ze zich verkleden. Daarna werden ze naar hun klooster "Saint Pascal" gebracht. Na alles wat ze onderweg hadden meegemaakt waren ze verrukt. Maar het beloofde zusterklooster moest nog gebouwd worden, evenals het hospitaal dat aan hun zorgen zou worden toevertrouwd. De bisschop had een van de gebouwen van het weeshuis bestemd als tijdelijk verblijf voor de zusters. Het was verdeeld in vier vertrekken. Op de slaapzaal zeven bedden van twee schragen en een plank. Zelfs stromatrassen waren er niet. Iedere zuster kreeg twee gewatteerde dekens, waarvan een als matras moest dienen. Op

lakens en kussenslopen moesten ze wachten tot hun eigen bagage zou arriveren. Een andere ruimte diende als eetkamer en ontspanningsruimte. Er was plaats voor twintig personen. De meubilering ervan was oud en versleten. Nog zo'n ruimte heette de huiskapel en apotheek te zijn. Voor de overste was een klein slaapvertrek, tevens linnenkamer en vestiaire, voorzien.

Iedere ochtend werd om vijf uur de Heilige Mis gelezen in de kapel van het weeshuis. Maar het Heilig Sacrament kon daar overdag niet bewaard blijven. Voor hun dagelijkse aanbidding moesten de zusters langs vier binnenplaatsen naar de kathedraal. De afwezigheid van het Heilig Sacrament in hun klooster werd door de zusters zeer betreurd. Pater Theodoricus, de enige Fransman op de missiepost, werd als aalmoezenier voor de zusters aangesteld.

De toestanden in het weeshuis waren zo onzindelijk en vies dat het met geen pen te beschrijven viel. Een kind dat aan tyfus leed was al vijftig dagen niet gewassen en verschoond. Toen de zusters haar van onderen dichtgebonden broek losmaakten viel uit beide pijpen wel een vuist dik ongedierte. Van tweehonderd weesjes bleken er maar twintig echt gezond te zijn. Amandine en Hermine behandelden dagelijks de met schurft overdekte kinderen.

Acht dagen na hun aankomst hadden de zusters een eerste zieke in hun midden, zuster Marie van Sint Nathalie. Ze leed aan de gevreesde tyfus. Tot groot verdriet van de zusters besliste de bisschop dat zij volgens de Chinese gebruiken behandeld moest worden door twee van de vrouwen die in het weeshuis werkten. Die deden haar ontzettend lijden en haar toestand werd alleen maar slechter. Terwijl haar keel het niet meer kon verdragen, moest ze van de bisschop veel koud water drinken. Op 15 mei ontving de zieke het sacrament van de zieken, daags daarna de Heilige Communie als Teerspijs voor haar hemelse reis. Op 28

mei bleef haar toestand stabiel en de koorts was bijna weg. Geestelijk en lichamelijk was zij echter een wrak geworden.

Zuster Chiara werd ondertussen het volgende slachtoffer. Gelukkig geen tyfus, maar wel een vervelende dysenterie die acht dagen duurde. Nathalie was in juni veertien dagen koortsvrij, maar ze kreeg last van doorliggen en gangreen dreigde. Haar ruggengraat lag bloot. Rottend vlees moest verwijderd worden. Zelfs Amandine, die toch wel wat gewend was van het hospitaal in Marseille, werd er onpasselijk van. Dagen achtereen bleef ze braken.

Ook Adolphine kreeg dysenterie, maar die zag kans na twee dagen weer op te krabbelen. En om het ziekenhuis compleet te maken begon ook Marie van de Vrede blijvend te sukkelen. Alleen Hermine, de overste, en Marie van Sint Joost bleven tijdens die eerste periode op de been.

Op 15 juli 1899 schreef Hermine in haar verslag aan Rome over Adolphine:

“Zuster Marie Adolphine doet de keuken; het is een ziel waarmee men alles kan doen wat men wil, het is een van die religieuzen die waarlijk aan God zijn toegewijd en die altijd bereid zijn te gehoorzamen”.

Groot was de blijdschap van de zusters toen op 2 augustus het Allerheiligste gedurende twee uur werd uitgesteld in de kapel van het weeshuis. Hermine bleef echt ijveren om van de bisschop een dagelijkse uitstelling van het Heilig Sacrament voor haar zusters te verkrijgen. Toen het na een lange periode van droogte maar niet wilde gaan regenen en een zekere hongersnood dreigde, gaf de bisschop toestemming voor een driedaagse aanbidding van het Allerheiligste. Maar de regen bleef uit.

Pas na zes maanden kwam de bisschop erachter dat de zusters in het geheel niet over een fatsoenlijke verlichting beschikten. De zusters wisten letterlijk niet wat ze zagen toen ze een petroleumvergasser kregen.

Vanaf 27 oktober lag Adolphine weer ziek in bed. Deze keer duurde het tot 19 november eer ze hersteld was. Ze had zo'n heftige ingewandspijnen dat ze dag en nacht heftig lag te kreunen. En dat was echt niets voor Adolphine. Hermine vreesde al buikvliesontsteking. Maar opnieuw knapte Adolphine op. Evenals alle andere zusters moest ze daarna in de gewatteerde kleding, want de winters in Sjansi waren niet mals. Zo mager als de zusters geworden waren, werden ze nu plotseling twee keer dikker van omvang. Voor Amandine mocht het niet baten. In december moest ze wegens ziekte opnieuw een paar weken het bed houden.

Maar met kerstmis zaten alle zusters in dekens gewikkeld in de kathedraal. Het was ijs- en ijskoud! Daarna begon het jaar 1900, na de grote droogte van de afgelopen zomer, met een algemene hongersnood. Het geld bestemd voor de bouw van het hospitaal werd gebruikt om voedsel te kopen voor de winter. Einde januari hadden ze al vijf weken geen post meer gehad uit Europa. De berichten waren dat opstandelingen, door de Engelsen Bokkers genoemd, alles tegenhielden.

In maart 1900 begonnen de zusters steeds meer erkenning als leiding van het weeshuis te krijgen. Er werkten nu achtendertig ongetrouwde vrouwen en er waren honderd en tachtig kleine weesmeisjes. Marie van Sint Nathalie, nog tot niet veel in staat, hielp Adolphine in de wasserij en strijkerij. Zij schreef hierover op 25 maart naar Rome:

“Ik heb een gezellin die de leiding heeft en die bang is dat ik me vermoei, maar toch werk ik. U kent deze goede zuster Marie Adolphine, ik houd van haar omdat zij menslievend is en zeer

vroom. Wij bidden met de Chinese helpsters terwijl wij de was doen. Het linnen wordt goed wit."

In de laatste week van april werd zowaar begonnen met de bouw van het beloofde klooster voor de zusters. Een jaar na aankomst evalueerde Hermine op 6 mei 1900 de toestand. Wat een verbetering, merkte zij wel erg euforisch op, sinds wij een jaar geleden arriveerden: "de wasserij werkt zeer goed en verzorgt de was voor alle kapellen van de missie, de kleding van het weeshuis, de residentie en de zusters. De gezondheid van Amandine gaat achteruit. Zij doet niets dan braken. Heeft zij een maagzweer? Zij moet het bed houden. Niemand kan haar vervangen. Adolphine werkt in het weeshuis en in de wasserij. Sint Joost heeft de weverij en de supervisie over de keuken. Marie van Sint Nathalie kan niet meer dan wat kleine karweitjes. Chiara verzorgt het linnen van de paters en de kerk. Marie van de Vrede is niet geschikt voor de ziekenzorg, zij surveilleert in het weeshuis."

Overste Hermine bleef trouw haar brieven naar Europa schrijven. Die van na 6 mei 1900 zouden pas aankomen lang nadat de zusters op 9 juli 1900 vermoord waren.

De marteldood

Zuster Amandine werd intussen al maar zieker. Ze was bang voor de dood. Ze was, onder normale omstandigheden, ook nog veel te jong om te sterven. Maar wat was hier in China nog normaal? De droogte en hongersnood duurden maar voort. Rebellen, Bokkers genoemd, gaven de Europeanen en met name, waar hen dat zo uit kwam, ook de christenen hiervan de schuld. Zij verwoestten onder dit mom kerken, spoorwegen en telegraafpalen. De post werd door hen tegengehouden. Ze kwamen ook steeds dichterbij Tai-yuan-foe.

Op 9 juni 1900, exact een maand voor haar marteldood, schreef Adolphine haar laatste brief aan Moeder Marie van de Passie. Ze was zich al bewust van de dreiging die haar en de andere zusters boven het hoofd hing. Maar daar schreef ze niet over. Haar eigen tekortkomingen, haar gebrekkige kennis van het Frans, haar onkunde met betrekking tot de Chinese taal, haar angst het werk in de wasserij niet goed genoeg te doen, waren zaken die wel aan de orde kwamen. Ook veel lof voor moeder Hermine, de overste. Tenslotte:

“Ik hoop, beminde Moeder, dat U goed voor mij bidt, opdat ik de genade van Jezus altijd trouw zal blijven, vooral die van mijn roeping als missionaris. Ik van mijn kant zal U niet vergeten als ik bij de goede Jezus ben.”

De laatste brief die naar Europa geschreven werd, was die van Moeder Hermine op 25 juni 1900. De toestand verslechterde met de dag.

De bisschoppen Grassi en Fogolla lieten zich keer op keer door de mooie woorden van de onderkoning van Sjansi, de Tartaar Yuhsien, in de doeken doen. Maar in werkelijkheid was die man een echte christenhater en speelde hij een spelletje met de missionarissen. Toen bisschop Grassi dat eindelijk doorkreeg, beval hij de zusters zich vermomd als Chinese vrouwen in veiligheid te brengen. Maar de zusters waren al zo gelouterd door het lijden van het voorbije jaar, dat ze de dood in het geheel niet vreesden. Ze wilden bij hun bisschop, de overige missionarissen en hun weeskinderen blijven. De bisschop, gesticht door hun vastberadenheid en hun geloof, liet zich overreden.

Yuhsien werd met de dag onbeschofter in zijn omgang met de missionarissen. De christenen wilden, in afwachting van de

komst van Europese hulptroepen, de missie verdedigen. Maar de bisschoppen vonden dat niet verstandig en weigerden. De weeskinderen werden door de onderkoning gescheiden van de missie ondergebracht. Aanvankelijk mochten de zusters hen nog voedsel brengen. Omdat de kinderen volhardden in hun trouw aan de missie, mocht ook dat niet meer.

De bisschop, bang dat de missie zonder priesters zou vallen, beval een aantal van zijn priesters in de nacht van 28 op 29 juni te vluchten.

Op 5 juli 1900 liet Yuhsien de bewoners van de missie, twaalf Europeanen en vier Chinese seminaristen, zogenaamd voor hun eigen bescherming, naar een gastenverblijf van de mandarijnen overbrengen. Een Chinese priester, Antonius Foe, mocht de zusters bezoeken. Volgens zijn getuigenis waren zij allemaal rustig en bereid de marteldood te sterven. Van overal kwamen berichten over vervolging van de christenen. Op zondag 8 juli ontvingen de bijeengegreden missionarissen nog de Heilige Communie. Daags daarna vonden er verhoren plaats. Men had een brief onderschept en wilde weten wat daarin stond. De gegeven vertaling werd niet vertrouwd. Pater Antonius Foe bezocht tegen twee uur in de namiddag de zusters. Hij wilde hun moed inpraten. Dat bleek niet nodig. Ze waren er helemaal klaar voor en zagen alleen maar de beloning na hun dood, de martelaarskroon.

Plotseling ontstond paniek in het verblijf waar de protestantse christenen waren ondergebracht. Er werd op Yuhsien geschoten en om hulp geroepen. De katholieken verzamelden zich rond hun bisschop Gregorio Grassi. Hij gaf hun de absolutie.

Met luid geschreeuw en onder bedreigingen werden de gevangenen afgevoerd naar het tribunaal. De Tataarse onderkoning Yuhsien leek wel razend. Hij stelde een vraag aan Mgr. Fogolla. Nog voordat deze kon antwoorden werd hij door Yuhsien met het zwaard vermoord. Zijn woorden "Dood!

Dood!” waren het sein voor de Bokkers om een afschuwelijke slachting te beginnen onder de mannen van de missiepost. De zusters, waaronder Marie Adolphine, volgden. Allen werden onthoofd en in stukken gehakt, hun hoofden op staken gestoken, hun lichamen als afschrikking buiten de poorten van de stad gegooid, waar ze twee dagen als aas voor allerlei ongedierte achtergelaten werden.

Het was maandag 9 juli 1900, vier uur in de namiddag, toen deze laffe afslachting plaatsvond.

De martelaarskroon

Op 10 december 1926 tekende paus Pius XI het decreet over te gaan tot een proces van zaligverklaring voor de martelaren van de provincie Sjansi. Op 24 november 1946 vond in Rome de ceremonie van zaligverklaring plaats door paus Pius XII. Na de plechtige heiligverklaring in Rome op 1 oktober van het jubeljaar 2000 door paus Johannes Paulus II, werd de heilige Marie Adolphine, zuster bij de Franciscanessen Missionarissen van Marie, voorheen in Ossendrecht als Anna Catharina Dierckx gedoopt, de eerste heilige martelares van Nederland. Haar feestdag valt op 8 juli.

Jaarlijks wordt zij in Ossendrecht gevierd op zondag na 8 juli met een stille bedetocht door bossen en velden, gevolgd door een feestelijke processie door de straten van het dorp en een plechtige viering van de Eucharistie in de open lucht.

Nuttige adressen

ADOLPHINEKAPEL

Adolphineplein 2, Ossendrecht
Open 19.00 uur op ma., di., do. en vr.

DAGKAPEL

(Onze Lieve Vrouw en H. Marie Adolphine)
in parochiekerk Sint Gertrudis te Ossendrecht
dagelijks overdag toegankelijk

STICHTING ZUSTER MARIE ADOLPHINE

RK Pastorie, Dorpsstraat 7, 4641 HV Ossendrecht
Secretariaat: Dorpsstraat 9, 4641 HV Ossendrecht
Tel. 0164-67.24.00 (Pastorie) –67.25.17 (Secretariaat)

ZUSTERS FRANCISCANESSEN MISSIONARISSEN VAN MARIA

GENERALAAT

Via Giusti 12, I-00185 Roma
Tel. 6-704.53.555

NEDERLAND

Oudezijds Voorburgwal 93, 1012 EL Amsterdam
Tel. 020-624.59.00

BELGIE

Pater Damiaanlaan 31, B-1150 Brussel
Tel. 02-770.10.81

